

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
 Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
 Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
 Vrbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
 Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
 nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
 čaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
 Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
 mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 50

Sreda, 26. junija 1935

Leto X

Reakcija nas budi iz spanja

Naša generacija si težko predstavlja, s kakšno samopožrtvovalnostjo so delali prvi buditelji in zapupniki delavskega gibanja. Tudi takrat je vladala reakcija. Svobode besede in misli sploh ni bilo. Za stavkujoče delavce so izrekli smrtne obsodbe in pregnanstvo še pred dvesto leti. Sploh lahko rečemo, da je reakcija tlačila delavstvo in mu odrekala vsakršno pravico, enakopravnost skoraj do dvajsetega stoletja. In kljub temu je delavsko gibanje postalo močno in razširjeno po vsem svetu.

Važno pa je, v čem je vsa velika sila delavskega gibanja. Ta sila ni v pesteh, ni v bombah, ni v puškah in topovih; tudi ni v vojnih letalih in vojnih ladjah. Zakaj kljub strahovitemu krivičnemu terorju in ropu svobode po nekaterih deželah, pa je ostala močna socialistična ideologija, ki mora ostati kot seme za bodoči bujnejši, konsolidiranejši in trdnejši razvoj delavskega pohoda.

Resnica je, da delavstvo sili že sam razredni socialni položaj k razmišljanju o krivicah. Ni pa to že zadosti. Neorganiziran suženj se tudi zaveda svojega slabega položaja, toda, ker nima potrebne socialne in družabne kulture, si ne ve pomagati, otopi in ostane nemo živinče svojega gospodarja.

To so spoznali buditelji delavstva, ki so se žrtvovali in trpeli za veliko idejo svobode in socialne pravičnosti. **Kulture je treba**, so rekli. In v onih časih, ko nisi smel govoriti o drugih stvareh, kakor o kulturi, so delavski agitatorji širili med delavstvom realistično kulturo, pojasnjevali družabni sistem, razkrinkavali žandarje kapitalizma, to je, vse one, ki govore, da mora delavec ostati hlapec in suženj. Zgodovina, naravoslovje, gospodarstvo, pouk o bistvu verstev, vse to je kot snov predavanj služilo prebujenju delavskega razreda. Takih predavanj se je v zadnjih tridesetih letih prejšnjega stoletja vršilo tudi pri nas, ne samo javnih, ampak tudi tajnih.

Reakcija danes zastruplja javno mnenje. Delavec, pravi, nima nobenih pravic, ker tvori le del, orodje kapitalističnega gospodarstva. To pripovedujejo povsod, po listih, po cerkvah itd. Delavsko gibanje mora to reakcionarno delo parirati z delom. Organizacije, zapupniki, vsak posameznik mora zavzeti najodločnejše stališče proti varanju delavske in splošne javnosti. To, kar danes ne morejo storiti organizacije, ki jih ni, morajo storiti zavedni sodruzi, da se ohrani in širi delavska kultura. Prejšnja generacija nam je vzgojila s kulturo značajne in močne sodruge. Storimo tudi mi tako, da nam ne bo mogel nihče očitati, da smo zanemarili svojo zgodovinsko nalogo.

Šest milijard čehoslovaških kron za javna dela

Čehoslovaška republika ni velika država. V njej pa vlada republikanska demokracija, ki se mnogo briga za socialni položaj naroda v sedanji krizi. Za javna dela, ki so se pričela izvrševati v minulem mesecu, je dovolila država in druge ustanove šest milijard čehoslovaških kron ali skoraj enajst milijard dinarjev. Pri akciji sodelujejo država, dežele, okraji in občine. Akcija bo vsaj nekaj zalegla.

Nova vlada — nova situacija

Ministrski predsednik dr. Stojadinović

Nova vlada, ki jo je sestavil prejšnji finančni minister dr. Stojadinović, je zajela nekoliko širši krog sodelavcev. Praktična spretnost novega predsednika vlade je obče znana. Dr. Stojadinović je vsekakor mož dejanj in je s tem prevzel težko nalogo, da spravi v sklad politična kakor tudi gospodarska stremjenja in disonance, o katerih so ministri govorili na seji narodne skupščine v verifikacijski debati.

Vlada ohrani sicer stališče sedanjega stanja, vendar se bo trudila, da ustvari podlago za novo konsolidirano sodelovanje v državi s svojo taktiko in politiko.

Interesi delavstva v novi vladi niso specialno zastopani.

Nova vlada ima nekakšen prehodni značaj z gotovimi nalogami v pravcu konsolidacije politično si nasprotujočih krogov.

Kaj pa namerava, bo povedala v svoji izjavi, ki jo bo podala v parlamentu dne 1. julija. Vsekakor pa javnost pričakuje, da bo nova vlada likvidirala dosedanji kurz, ki je dolga leta vladal v naši notranji politiki, zlasti pa, da bo uveljavila svobodo tiska, dala narodu možnost svobodne politične opredelitve in udejstvovanja.

Člani nove vlade:

Dr. Milan Stojadinović, predsednik vlade in minister za zunanje zadeve,

Dr. Anton Korošec, minister notranjih del.

Dr. Mehmed Spaho, prometni minister.

Kako je prišlo do izpremembe vlade

Konsultacije. — Dr. Maček v avdijenci.

Minister prosvete dr. Čirić je bil izvoljen za predsednika narodne skupščine dne 21. t. m. ter odložil ministrstvo. Za prosvetnega ministra je bil nato imenovan dr. Marušić, za ministra socialne politike pa dr. Avdo Hasanbegović.

Vršila se je potem seja ministrskega sveta, na kateri je predsednik vlade sklenil podati odstop cele vlade.

Še isti večer je regentski svet sprejel v avdijenci predsednika skupščine dr. Čirića, predsednika senata dr. Tomašića. Pozneje pa Nikola Uzunovića, Ljubo Davidovića in Aca Stojadinovića.

K izjavi notranjega ministra o volitvah

Po tiskovnih poročilih je minister za notranje zadeve podal v narodni skupščini naslednjo izjavo:

»Prav tako toleranco je kraljevska vlada izkazala napram nepotrjeni listi g. dr. Živka Topalovića, njegovim prijateljem in somišljenikom, ki so imeli veliko število agitacijskih govorov in jako obširno razpravljali o delovnem programu, pri čemer so večkrat zahtevali varstvo oblasti proti komunistom in gotovim delavskim organizacijam, ki so ali bili proti vpostavitvi liste dr. Živka Topalovića kot take, proti njegovi osebi ali proti kakemu postavljenemu

Peter Živković, minister za vojsko in mornarico.

Nikola Preka, minister za socialno politiko in narodno zdravje.

Svetozar Stanković, minister za kmetijstvo.

Ignat Stefanović, minister za šume in rude.

Dr. Ljudevit Auer, minister za pravosodje in vero.

Dr. Milan Vrbanić, minister trgovine in industrije.

Dr. Dušan Letica, minister za finance.

Dobrivoj Sošović, minister za prosveto.

Mirko Komneković, minister za telesno vzgojo.

Inž. Bobić Miloš, minister za gradbe.

Dr. Šeftija Behmen, minister brez portfelja.

Dr. Djuro Janković, minister brez portfelja.

V novi vladi so trije najožji somišljeniki Ace Stanojevića, in sicer inž. Svetozar Stanković, Mirko Komneković, dr. Djuro Janković, ki so bili obenem z njim pri pogajanjih za sestavo nove vlade sprejeti od dr. Stojadinovića. Muslimana sta v vladi dva in sicer dr. Spaho in dr. Behmen.

O dr. Stojadinoviću pa vemo, da je bil že pod Pašićem znana politična osebnost.

Hrvata sta v vladi dva in sicer dr. Ljudevit Auer in pa dr. Milan Vrbanić.

Tudi dr. Mačka je sprejel knez namestnik Pavle dne 22. t. m. v avdijenci, po kateri je dr. Maček izjavil, da je zadovoljen s potekom razgovora. Dr. Mačka je sprejel tudi vojni minister general Pero Živković.

Za dr. Mačkom so bili sprejeti v avdijenco Aca Stanojević, predsednik bivše radikalne stranke, dr. Spaho, vodja bivše muslimanske stranke, dr. Korošec (bivša SLS), Ljuba Davidović (predsednik bivših demokratov).

V nedeljo, dne 23. t. m. je dobil mandat za sestavo vlade dosedanji finančni minister dr. Stojadinović.

ne svobode, varstvo pred preganjanjem in terorjem. Mnogo zborovanj nam je bilo dovoljenih, mnogo ne. Na naših zborovanjih smo sami vzdrževali red, če nam oblasti tega niso prepovedale, ker so hotele same vršiti to dolžnost. Niti ene ovadbe nismo napravili proti onim, ki so brez vzroka napadali naša zborovanja ali motili njih potek.

Dr. Živko Topalović.

Statistika, ki mnogo pove

Sistem, ki živi od uničevanja ljudi in dobrin.

Statistika za 1934 petdesetih najvažnejših držav ugotavlja:

Leta 1934. je umrlo za lakoto oziroma pomanjkljive prehrane okoli 2,400.000 oseb.

Samomorov je izvršilo zaradi lakote 1,200.000 oseb.

Zaradi padca cen pa je bilo uničenega blaga:

267.000 vagonov žita,
 258 milijonov centov sladkorja,
 26 milijonov kilogramov riža in
 25 milijonov kilogramov govejega mesa.

Navedeno ni blago, ki je bilo še uničeno, kakor kava, pavola itd., ali ga je uničil ogenj ali poplava itd.

Tudi statistika o umiranju in samomorih iz bede ni popolna, ker mnogo primerov statistika ne zajame, ker beda davi svoje žrtve po najbolj skritih kotih.

Prvi uspehi belgijske vlade

v kateri sodelujejo socialisti.

Ko je reakcionarna belgijska vlada hotela »sanirati«
 svoje gospodarstvo z zniževanjem plač in mezd ter višjim obdavčenjem konzumentov, se je socialistično delavstvo odločno uprlo nakani. V vlado so končno vstopili tudi socialisti ter zahtevali novo politiko. Uspeh te politike se kaže v zmanjšanju nezaposlenosti.

Na eni zadnjih sej belgijske vlade je izjavil finančni minister, da so dohodki carinskih in trošarinskih taks v mesecu maju bili za deset odstotkov višji kakor so predvideni v proračunu.

V primeri z mesecem aprilom 1934 je letos tudi osebni promet porasel za 8%, promet z blagom pa za 9%.

Nezaposlenost se je zmanjšala od meseca februarja do maja t. l. za 23 odstotkov.

Socialistična protestna stavka

reakcionarni volilni reformi na Poljskem.

Poljska socialistična stranka je sklenila, da priredi dne 25. t. m. v Varšavi in Lodzu protestno stavko proti reakcionarni volilni reformi.

»Robotnik«
 poroča tudi, da se je komunistična parlamentarna sekcija obrnila na socialistično parlamentarno sekcijo s povabilom, da se izvede akcija proti volilni reformi skupno. Socialistični izvršni odbor pa je skupno akcijo odklonil, češ, da bo socialistična stranka akcijo proti fašizmu in reakciji izvedla na lastno pest in odgovornost.

Nihče pa ne brani, da komunisti store isto.

Štirideseturni delovni teden

Konferenca dela ga priporoča: 81 glasov za, 33 proti.

V zmislu načelnega sklepa komisije je minuli teden mednarodna konferenca dela dne 20. t. m. v poimenem glasovanju z 81 glasovi proti 33 sprejela načrt dogovora z naslednjim besedilom:

»Vsaka članica mednarodne organizacije dela, ki ta dogovor ratificira, se izreka za načelo 40urnega delovnega tedna ter da bo potrebne korake odredila, da izvedba tega načela ne bo poslabšala življenjskega standarda. Obvezuje se, to načelo v vseh delovnih razmerjih, v kolikor niso bili izdelani in ratificirani posebni dogovori, uveljaviti.«

V razpravi so delodajalci, razen ameriškega in italijanskega delodajalskega zastopnika, 40urni delov-

ni teden odklonili. Nesoglasno je bilo glasovanje angleških zastopnikov iz raznih delov države. Zastopnik sovjetske Rusije je izjavil že pred glasovanjem, da se sovjetska vlada načelno glasovanju ne udeležuje, v tem primeru pa bo glasoval izjemoma, da pripomore načelu, ki ga delavski razred zahteva, priznanje.

Mnogi vladni delegati so se izgovarjali zaradi priznanja skrajšanega delovnega časa na konkurenco svojih sosednjih držav, ki so njih najhujše konkurentke, češ, da morajo tudi te isto ukreniti. Zastopniki delodajalcev so protestirali proti resoluciji tako s formalnega stališča, kakor tudi z ozirom na določbo o 40urnem delovnem tednu sami.

Razpišite volitve v samoupravo delavskega zavarovanja!

Da pride delavska volja do izraza.

Delavsko zavarovanje je samoupravna delavska ustanova. Samoupravni organi po zakonu izhajajo iz svobodnih in tajnih volitev, ki se jih udeležujejo vsi zavarovani delavci in nameščenci. Volitve samouprave se vrši — po zakonu — na tri leta. Zakon o zavarovanju je v veljavi že od 1922. leta, toda volitve za samoupravne organe se še niso izvršili. Uprave se postavljajo, često tudi neglede na predloge in mišljenja delavskih in nameščenskih organizacij in ustanov, in nekaj časa je bil uveden v delavskem zavarovanju celo komisariat, ki mu je zadal težke udarce in ga pahnili v nazadovanje.

Ob dneh gospodarske krize in socialnih skrbi, ki so na rame delavskega razreda naprtilo težko breme raznih zmanjšanih podpor, preživlja socialno zavarovanje jako težko dobo. Delavci imajo mnogo raznih razlogov, da s stanjem v delavskem zavarovanju niso zadovoljni. Imenovanje saumouprav, pa če bi bila pri imenovanju napravljena tudi najboljša izbira, niso dorasle, da prevzamejo na svoje rame odgovornost za življenje in obstanek delavskega zavarovanja ob takih razmerah. Ob težkih dneh za življenje delavskega zavarovanja in za življenje celokupnega

našega delavskega razreda je nujno, da

na čelo samouprave delavskega zavarovanja pridejo ljudje, ki bodo izšli iz neposrednega zaupanja široke delavske množice potom svobodnega tajnega glasovanja, kakor je to v zakonu določeno.

Zaradi tega zedinjenja delavska sindikalna zveza Jugoslavije, kot želena centrala svobodnih delavskih in nameščenskih sindikatov Jugoslavije, stavi zahtevo, da se takoj

razpišejo volitve za vse samoupravne ustanove delavskega in nameščenskega zavarovanja v naši državi.

Zedinjena delavska sindikalna zveza Jugoslavije poziva vse delavske in nameščenske organizacije, kakor tudi vse druge delavske ustanove, da se s to zahtevo po razpisu volitev solidarizirajo ter da v tem zmislu s svojih merodajnih sej, sestankov, posvetovanj, članskih in nameščenskih shodov pošiljajo na pristojno mesto svoje pismene predstavitve.

Predsedstvo zedinjene delavske sindikalne zveze Jugoslavije.

Ogrski ministrski predsednik Gömbös grozi socialnim demokratom

da jim bo razpustil in prepovedal vse organizacije. To lahko stori, ali s tem ne bo rešil zavožene madžarske politike in tudi krize ne, še manj pa mu bo uspelo zatreti socialistič-

no misel. Politika razpuščanja delavskih organizacij se bo maščevala prej ali slej, tega naj se zaveda tudi Gömbös.

Socialni položaj delavcev in nameščencev se še slabša

Iz statistike Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu je razvidno, da je v aprilu mesecu zavarovano članstvo naraslo, in sicer pri SUZORu na 55.081 (plus 24.750 kakor v istem mesecu lani). Zvišalo se je članstvo tudi treh privatnih bolniških blagajn.

Mezde so pa nazadovale. Do 8 Din mezde na dan je imelo (vajenci) 75.211 članov, od 8—24 Din 263.425 članov, od 24—34 Din 86.595, od 34 do 48 Din 59.340 in nad 48 Din 66.510.

Povprečna mezda je znašala 21.57 Din, kar pomeni znižanje povprečne mezde za 0.76 Din v primeri z lanskim aprilom.

Zavarovana mezda je znašala letos v aprilu v celoti 297.13 milijonov Din, v marcu letos 284.56 milijonov, v mesecu aprilu 1934 pa 288.47 milijonov. Članstvo zavarovalnih zavodov polagoma narašča, ne dvigajo se pa sorazmerno plače, kar znači poslabšanje socialnega položaja zavarovancev.

Strankini zbor nemške socialne demokracije na Čehoslovaškem

V Brnu na Moravskem se je te dni vršil kongres nemške socialdemokratske stranke v Brnu. O političnem položaju je poročal minister dr. Czech.

Kongres je odobril taktiko poslanskega kluba z ozirom na socialistični blok v parlamentu in v vladi.

V svojem zaključnem poročilu je dr. Czech rekel: Kar se tiče socialističnega bloka, ga moremo hoteti le tako: češki socialdemokrati, češki narodni socialisti in naša stranka. Stvari niso tako enostavne in pri delu

te skupine je računati z gotovimi težkočami. Ne mislimo pa na priključitev komunistov, ker bi realizacija bila potem nemogoča in ker bi to moralo voditi k razpadu koalicijskega dela. Predvsem odloča tu razmerje do naših čeških sodrugov, ki je popolnoma jasno, da namreč v današnji situaciji ob duhovnem stališču komunistične stranke sodelovanje z njo ni mogoče. Kar se pa tiče demokratskega bloka, bomo storili vse, da ga uresničimo.

Vsi na delavski zlet v Celje!

Zletna pisarna sporoča:

Društvene zastave, ki so potom pravil prijavitelne oblasti, se samo na sebi razumljivo, prinese s seboj na zlet. Uporaba teh zastav je itak določena v pravilih dotičnega društva, oz. v pravilniku za zastavonošo. Zastave, ki oblasti niso prijavitelne kot društvene zastave, niso dovoljene.

Za polovično vožnjo je vložila centrala Svobode prošnjo že pred več kot enim mesecem na ministrstvo železnic. Kljub številnim urgencam pa zadeva še ni rešena. Čim bo rešena, bomo rešitev takoj objavili. Sicer pa bodo vozili iz Prevalj, Jesenic, Kranja, Ljubljane in Maribora posebni vlaki, ki bodo imeli itak znižano vožnjo. Izletniki iz daljnih krajev bodo na ta način najbolje in najceneje potovali. Iz bližnjih krajev Celja pa izletniki s polovično vožnjo itak ne bodo znatno profitali, ker morajo pri polovični vožnji kupiti zletno izkaznico (železniška), ki stane tudi Dn 5.— in se n. pr. vožnja iz Hrastnika v Celje že skoraj ne izplača, ker pride skoraj na isto, če plača celo železniško karto, pri kateri ni treba plačati izkaznice.

Gostilne, trgovine, brivnice itd., ki so delavstvu naklonjene, bodo izobesile od zletne pisarne izdani znak, ki bo na zgornjem kraju imel trikotni znak z napisom »Svoboda«, pod znakom pa napis »Dobro došli«.

Prehrana izletnikov. Izletniki morajo upoštevati, da je zbiranje velikih množic v tako majem kraju, kakor je Celje, že samo na sebi združeno z mnogimi težavami in da se morajo izletniki že itak odredi marsikateri ugodnosti, ki bi jo sicer imeli, če bi posetili kraj sami ali v mali skupini. Zato je tem bolj priporočljivo, da si vsakdo, ki ne bo prinesel jedil s seboj, naroči hrano potom svojega okrožja, pri centrali Svobode

v Ljubljani, kamor mora poslati Din 8.— za kosilo in to najkasneje do 27. t. m. Zlasti važno je, da si pevci in godbeniki skupno naroče kosilo, da se jim bo moglo dodeliti isto gostilno celotnemu društvu, ker bodo sicer pevci, ki imajo dopoldne ob pol 11. uri važo, popoldne pa nastopijo v sprevedu, raztrgani po raznih gostilnah in ne bi mogli biti v pravem času zbrani za nastope. Isto velja za godbenike. Zato prijavitelne pevce in godbenike skupno in označite na prijavi, opombo pevec ali godbenik. Za vse, ki so se prijavi za hrano pravočasno, bo izdala zletna pisarna nakaznice na kosilo, ki jih bo že nekaj dni pred izletom razposlala preko okrožij na izletnike. Okrožja naj skrbno, da bodo dobili godbeniki nakaznice za hrano v prvi izmeni, to je od 12.—1. ure, pevci pa v drugi izmeni od 1.—2. ure. Poleg ure bo na izkaznici označena tudi gostilna, kjer bo izletnik sprejel kosilo.

Fotografski amaterji, ki bodo želeli slikati spreved in sprejeme na kolodvoru, naj se javijo preko svojih okrožij zletni pisarni, da jim bo poskrbela primerna mesta.

Negometni brzoturnir se bo moral vršiti na Glaziji, ker zaprosen prostor na Skalni kleti ni bil še dosedaj dovoljen, da si je zletna pisarna zaprosila zanj že pred enim mesecem (29. V. t. l.) pri S. K. Atletiki. Ta sprememba bo povzročila nekaj utesnitev, celotni prireditvi pa ne bo škodovala. Članom sportnih klubov bo dodelila zletna pisarna po možnosti skupno kosilo v isti gostilni, v kolikor se bodo zanj prijavi, da bodo mogli skupno korakati v sprevedu v dresih.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Tone Maček:

176

Slučaj Kumberger

Počakali so, da je straža odšla na nasprotno stran, proti šahtu, pa so se tiho prikradli h kupom, zarili svoje koše v voljni zdrob, zagrebli s svojimi dlanmi, pomagali so drug drugemu zadeti koše na hrbte in so tiho kakor so prišli, zopet izginjali v temi. Čez dan pa so ženske in otroci razkopavali široki odsip, in iskali med kamenjem ilovico in žlindro ostankov premoža in lesa. Tu in tam so se začeli redčiti tudi plotovi.

Ženske so vse pogosteje začele hoditi druga k drugi na posodo: ta je prosila sosedo za par koščkov sladkorja ali za zrno kave, ona za žlico masti ali prgišče moke, ta za par krompirjev, ona za ščepec soli. Bile so, ki so tudi v normalnih razmerah vedno iskale na posodo, a sedaj so začele prositi tudi take, ki tega prej niso nikdar delale. Moškim je začelo primanjkovati tobaka. Zavidali so one, ki so imeli še cigarete, in so prosili:

»Daj mi en cug.«

Čikarji so se pozdravljali med seboj:

»Imaš čik?«

Če ga je dobil, ga je izrabil do zadnje mrvice. Že prežvečene čike so sušili in prežvečili še enkrat.

Prvi teden je rudarski konzum še dajal živila na knjižice brez omejitve. To konzumno društvo so si rudarji že pred mnogimi leti sami ustanovili. Društvo je uspevalo in pred par leti so si mogli postaviti lepo enonadstropno hišo, s prostornimi prodajalniškimi lokali, lastno pekarno in točilnico. Društvo je izposlovalo pri rudniški upravi, da se je za konzum naročeno blago, ki je prihajalo po železnici, proti malenkostni odškodnini dovažalo od železniške postaje na rudnik v vračajočih se praznih vagonih lokalne rudniške železnice. Tudi je uprava dovolila, da se je zakupek na blagu, ki so ga rudarji tekom meseca vzeli v konzumu na knjižice, pri naslednjem izplačilu odtegnil od zaslužka. Ta ugodnost je varovala društvo pred izgubami.

Ko je minil prvi teden stavke in še ni bilo videti njenega skorajšnjega konca, je načelstvo konzumnega društva znatno skrčilo oddajo živil. Predvsem samcem. Oženjenim se je dajalo najnujnejše.

Nekega večera so opazili rudarji, da se iz svetilničarne tihotapi proti šahtu vrsta lučic. Radovedni so hoteli stvar od blizu pogledati. In kaj so videli? Krik ogorčenja se jim je izvil iz prsi:

»Ha-a! Glejte!«

»Izdaja!«

»Zahrbtno nas hočejo goljufati!«

»Ne boste!«

»Kolonija vkup!«

Bilo je, kakor da je nastal požar. Na krik, ki je strahotno rezal temo poznega zimskega večera, so trumoma drle iz blatnih ulic napol oblečene postave, da je že v par minutah bil šaht obkoljen od razdražene množice.

Kaj so videli? Kaj jih je razdražilo? Peščica stavkokazov se je ravnokar odpravljala, da se spusti v jamo. Med njimi je bil Brumen s svojimi prijatelji. Oni ki so bili med zadnjimi in se še niso uspeli rešiti pod šahtni svod, so jih pošteno skupili od stavkajočih, ki so se zagnali za njimi. Padalo je po hrbtih in po glavah. Z golimi pestmi. Kaj drugega ni bilo pri rokah. Stavkokazi so se podvivali, da se čimprej umaknejo pod šaht. Zadnji se je branil in je zamahnil s svojo težko bencinko po

prvem napadalcu. Gluho je počilo po njegovi glavi in udarjeni se je brez glasu sesedel.

»Tako torej!«

»Ali nisem rekel?«

»Ajmohtar ostane ajmohtar.«

»Sami sebi v skledo pljuvate!«

»Sram vas bodi, izdajalci!«

Pritisnili so za njimi proti šahtu, hoteč preprečiti njihov spust v jamo. Tu pa sta jim zastavila pot dva orožnika z nasajenima bajonetoma.

Množica je par korakov odstopila in od daleč psovala stavkokaze, ki so čakali na spust, osramočeni, povešenih oči, obrnjeni proti šahtu. Prav posebno so se rudarji jezili tudi na padajočem, Marinkom, ki se je dal pregovoriti v stavkokaze in je sedaj stal tam, z eno roko na signalnem gumbu, z drugo na zavorah.

»Tak pes, potuhnjen!«

»Kakšen pes. Slepa je!«

Marinko se je obrnil in pokazal psovalcem jezik. Tedaj pa mu je zapetila usta kepa blata, ki jo je nekdo vrغل iz množice, da mu je kar sapo zaprlo. Še dolgo se je z rokvom brisal in pljuval.

»Kdo pa je v strojni? Saj brez strojnika se ne morejo spustiti.«

(Dalje prihodnjic.)

Doma in po svetu

Hitra sprememba režima. Sprememba vlade je nastopila tako naglo, da nekateri dnevniki niti niso utegnili prinesiti zaključka govora bivšega notranjega ministra dr. Popovića proti opoziciji, ampak so z objavljanjem tega govora, ki bi ga sicer morali v občem državnem interesu prinesiti v celoti, prenehali nekako v sredini.

G. dr. Marušič se je odločil za senat. G. dr. Marušič, bivši ban, bivši minister za socialno politiko in bivši minister za prosveto je bil pri januarjskih volitvah izvoljen v senat. Kandidiral je pa tudi pri zadnjih volitvah v parlament kar v dveh srezih in je bil tudi izvoljen. Te dni se je imel odločiti, katerega izmed treh mandatov sprejme. Odločil se je za senat. S tem so odpadle kombinacije v zvezi z osebo g. dr. Goriška iz sv. Lenarta, ki je kandidiral kot namestnik g. dr. Marušiča pri senatorskih volitvah in bi bil moral priti namesto njega v senat, ako bi se bil Marušič odločil za poslanski mandat.

Poslanec dr. Grga Angjelinovič, ki je bil izvoljen v splitskem volilnem okraju, je odložil svoj poslanski mandat.

Za Trboveljsko premogokopno družbo se baje potegujejo italijanski kapitalisti, ki kupujejo delnice. Dosedanja družba je investirala ogromne dobičke v podjetje, s prodajo delnic, ker je v ceni vsekakor zaračunan ves dobiček, pa s iznebi rudnika. Premogovnik je za Italijo, ki bi bila konzument, jako važen.

Konferenca elektraren v dravski banovini. V dravski banovini imamo 92 javnih elektraren. V sredo so imeli zastopniki teh elektraren v Ljubljani konferenco, kjer so razpravljali o koncentraciji v svrhu skupnih akcij v raznih poslovnih in davčnih vprašanjih.

Socialne razmere na Ogrskem niso najboljše, to vemo. Budimpeštanski »Pester Lloyd« te razmere nekoliko osvetljuje ter pravi, da so samomori na Ogrskem simptomi, ki postavljajo Ogrsko pred važne probleme. V Budimpešti je bilo nedavno v eni sami noči osemindvajset samomorov, ki se tudi po deželi množe. Leta 1925. je bilo na en milijon prebivalcev 254 samomorov, kar je jako mnogo, letos pa 330. Vsako leto išče smrti prostovoljno okoli 6000 oseb, od katerih umre nekaj nad 3000. Samomori torej ne ostajajo mnogo za tuberkuloznimi slučaji smrti, ki jih je 4000 na leto. — Taka je socialna slika na Ogrskem, kjer sta doma slanina in salame.

Zanimiva deklaracija čehoslovaške vlade na prvi seji govori o neomahljivi demokraciji, ki jo bo vlada branila do skrajnosti in socialnih problemih, ki so podlaga, na kateri se mora graditi bodočnost po sedanjih krizi.

Volitve v Holandiji so prinesle socialistom in komunistom velik porast glasov in povečano število mandatov, na račun strank liberalne, meščanske sredine. Obdržali so se le krščanski socialci na prejšnji višini. Natančni volilni rezultati pa še niso znani.

Hugenberg 70 letnik. Eden najmočnejših gospodarskih in časnikarskih junakov nemški dr. Hugenberg je obhajal te dni 70letnico svojega rojstva. Cestitala sta mu Hitler in Goebels z zahvalo, da je vedno podpiral nacionalistično mišljenje — seveda — v svojem kapitalističnem interesu.

Pariški Pasteurjev zavod v nevarnosti. Znameniti pariški Pasteurjev zavod, ki je v znanstvenem oziru silno velikega pomena, ima premalo finančnih sredstev ter se ga mlajši zdravnik ogibljejo. Zavod je pomemben že zaradi seruma zoper steklino. Ni verjetno, da bi bili finančni razlogi glavni, prej je mogoče, da ni primernih in sposobnih mladih ljudi, ki bi se hoteli posvetiti znanosti. — Tudi ta pojav je znak dobe.

Zakon o socialnem zavarovanju je senat ameriških Zedinjenih držav sprejel. Zakon določa zavarovanje za bolezen, nezaposlenost in starost.

IZ NAŠIH KRAJEV

Maribor

Važno za mariborske izletnike v Celje

Dnevi celjskega izleta se hitro približujejo. Nujno prosimo vse zaupnike, ki še niso vrnili nabiralnih pol, da to store še tekom tega tedna, ker moramo obračunati centrali. Za tiste, ki mislijo vzeti tudi hrano, je potekel prijavi rok danes. Od danes do 3. julija se sprejemajo samo še prijave za vožnjo, ki stane Din 21.— in za znak, ki stane Din 3.—, torej skupaj Din 24.—. Posebni vlak je naročen in bo odhajal iz Maribora okrog 8. ure zjutraj in se bo vrnil iz Celja okrog 11. ure ponoči. Postanek bo imel na Teznu, na Pragerskem in v Slov. Bistrici. Vsi zaupniki, ki so imeli, oziroma še imajo nabiralne pole, naj se zglase v strokovnem tajništvu, Sodna ulica

Mestna podjetja razpošiljajo te dni ne navadno ostro okrožnico odjemalcem električnega toka, na kateri stoji črno na belem tiskano, da se jim bo brez pardona tok odklopil, če ne bodo osmi dan po prejemu računa plačali. Zadnji odstavek glasi: »Po 8 dneh odklop, po 14 dneh tožba! Stroški za odklop in priklop Din 20.« Ze verjamemo, da je v mnogih slučajih takle nastop potreben, ampak mi, ki redno plačujemo svoj delavski list, tudi redno plačamo tok, ki ga porabimo. Vendar nam je to mogoče šele prvega ali drugega v mesecu, ko dobimo plačo. Mi mali nameščenci nimamo denarja ves mesec na razpolago. Organ mestnega električnega podjetja pride kontrolirati števec že sredi meseca in če bi se držal najnovejšo okrožnico, bi nam vsak mesec za teden dni moral tok odklopiti in mi bi vsak mesec morali plačevati za priklop več kot za tok. Upamo, da se to ne bo zgodilo in da se bo pri mesečno plačanih odjemalcih spremenil namen okrožnice tako, da se bo glasilo: plačilni rok do najpoznejše osmega v mesecu. — Prizadeti.

Na naslov sanitetne oblasti. V povojni dobi je bila domala v vseh ulicah izvedena kanalizacija, zato so lahko hišni lastniki napeljali odtok fekalij direktno v kanale. Kjer se pa to še ni zgodilo, morajo imeti hiše dobro zaprte greznice, od koder odvažajo fekalije v posebnih vozovih. Izjemo pa še vedno tvorijo nek hišni lastnik v Sodni ulici, od koder se odvažajo fekalije v sodih, kar seveda ni niti najmanj higijski. Sanitetna oblast naj se o tem prepriča in potem potrebno ukrene.

Na Teznu stoji velika lesena baraka, ki je imela nekoč tudi velika okna in je bila obita s katranirano lepenko. Šipe v oknih so že davna vse zdrobljene, lepenka olupljena, ali pa v cunjah visi od desk. Pač pa se še nad velikimi vrati, ki pa slabo zapirajo, šopiri napis: **Hangar, Vstop prepovedan.** Kaj baraka predstavlja, zveemo šele iz prvega dela napisa, drugi del je pa odveč, ker to kar se skriva v baraki, se skozi široke spranje lahko od zunaj vidi: Velik nič. Velika praznina. Neke grede so prilonjene k steni in neke cunje leže po tleh. Priporočamo, da se v prihodnji izdajo »Vođiča po Mariboru« vnese tudi ta atrakcija,

Shod kovinarjev se bo vršil v soboto (na praznik 29. t. m.) ob 9. uri dopoldne na Zelenem travniku. Pridite!

Redne seje podružnice kovinarjev se vrše vsak petek točno ob 7. uri zvečer v društveni pisarni.

Organizacije in društva iz celjskega okrožja naj se za naročila zletnih znakov in za prijavo kosil obračajo na podružnico Svobode v Celju (Viktor Godnik), Delavska zbornica.

Prenočišča. Ker bodo nekateri izletniki prišli v Celje že v soboto zvečer, ali

9-II., kjer bodo dobili za svoje priglasence znake. Znak naj torej vsakdo zahteva pri zaupniku, kateremu je plačal vožnjo. Ker je z zbiranjem in urejevanjem priglasencev mnogo dela, prosimo vse zaupnike in priglasence, da se točno držijo gornjih navodil, da bodo s tem omogočili lažje in točnejše poslovanje.

Vsi tisti, ki imajo režijske karte ali sploh legitimacije za znižano vozno ceno, se lahko priključijo posebnemu vlaku. Na postaji si pa kupijo listek, kakor da bi se peljali z rednim vlakom. Vsak potnik v posebnem vlaku dobi še posebno kontrolno karto, s katero se bo izkazal pri kontroli v vlaku in pri povratku iz Celja.

s sliko vred, ki naj priča o našem napredku v letalstvu.

Smrtna kosa. V petek, dne 21. t. m. je preminul v 52. letu starosti invalid major Alfred Lavrič. Pokojnik je bil vsestransko spoštovana osebnost in visoko naobražen človek. Društvo »Ogenj« v Mariboru je truplo pokojnika dne 24. t. m. odpemilo k upepelitvi v Gradec. Na zadnji poti je spremljal pokojnika velika množica pokojnikovih prijateljev, znancev in ostalega občinstva.

Smrtna nesreča. V Frajhajmu na Pohorju se je te dni ponesrečil 11-letni Tonček Domadenik. Z par let starejšim bratom sta vozila navkreber sod vode, ki se je skotalil iz dvokolnice in pokopal pod seboj dečka, ki je obležal na licu mesta mrtev.

Nočno lekarniško službo bodo vršile ta teden lekarne: v terek Albaneže in Vidmar, v sredo Savost in König, v četrtek Maver in Sirak, v petek Minarik in Albaneže, v soboto Vidmar in Savost.

II. redni občni zbor Mariborskega tedna, r. z. z. o. z. se bo vršil v četrtek, dne 27. junija ob pol 6. uri v Mestni posvetovalnici.

Justifikacija. V ponedeljek, dne 24. t. m. ob 6. uri zjutraj je bil na dvorišču kaznilnice tukajšnjega sodišča obešen Viktor Juhant, ki je bil obsojen na smrt na večalih radi umora krošnjarja Stankota Hacina. Justifikacija je izvršil krvnik Hart.

Prijatelj Prirode, Maribor. V soboto, dne 29. in v nedeljo, dne 30. junija izlet na Peco. Odhod ob pol 6. uri zjutraj od Glavnega kolodvora do Prevalj. 2. izlet na Veliko kapo. Odhod ob pol 6. uri zjutraj z vlakom do Vuhreda. V nedeljo, dne 7. julija se udeležimo delavskega izleta v Celje. V nedeljo, dne 14. julija kopalni izlet v Dogoše. Odhod ob pol 8. uri zjutraj od Kralja Petra trga.

Ilirija proti Svobodi. V nedeljo ob pol 6. uri popoldne igra Svoboda svojo najvažnejšo prvenstveno tekmo z ljubljansko Ilirijo na lastnem igrišču. Svoboda nastopi kompletno. Rezervirajte si nedeljo.

Celje

bodo ostali en dan dalje v Celju, jim je treba priskrbeti prenočišča. Vsi oni sodruzi in sodružice, ki bi mogli vzeti kakega zletnika na prenočino, naj prijavi svojo naslov zletni pisarni v Celju ali pa na naslov Franc Lampret, Gaberje, Lastni dom.

Kolesarji bodo imeli pri zletu Svobode posebno skupino, ki bo gotovo ena najinteresantnejših. Sodruzi in sodružice, ki imajo kolesa in žele sodelovati, naj prijavi svojo naslov zletni pisarni ali direktno s. J. Voldopivcu, Celje, Razlagova 3.

Trbovlje

Pred važno konferenco v revirjih

Slovenski dnevniki obširno poročajo o premogovni krizi, o znižanju nabav premoega s strani državnih železnic in o posledicah, ki bi nastale, ako se ne doseže dovoljnjega kontingenta, osobito za rudnike T. P. D.

Slišati pa ni o nobenih akcijah, ki bi se v tem pogledu podvzele. Saj se problem zaposlitve in zaslužka ne tiče samo rudarjev, pač pa je to tudi življenjski interes vseh onih krogov, ki so več ali manj navezani na zaslužek rudarjev. To so predvsem trgovci in obrtniki.

Do sedaj so se v spomladanskih mesecih morale pehati samo delavske ustanove in delavska zastopstva za to, da je delavstvo imelo vsaj delni zaslužek in da so imeli zagotovljen svoj življenjski obstoj tudi oni, ki so na zaslužek delavstva navezani. Te akcije so stale delavske ustanove ogromne vsote. Koristi od zaposlenja delavstva so poleg delavstva imeli vsi, kateri k akcijam za zaposlenje rudarjev niso doprinesli ničesar, ne v moralnem, pa tudi ne v materijalnem oziru.

Treba je tudi ugotoviti, da je v revirjih T. P. T. v Trbovljah, Zagorju in Hrastniku zaposlenih 3600 rudarjev, a prebivalcev je v teh treh občinah najmanj 30 tisoč. Od teh je najmanj nad polovico navezanih na zaposlenje in zaslužek rudarjev, predvsem trgovci in obrtniki.

Občine so pa kot socialne edince tudi voljne skrbeti za znosne socialne razmere na svojem teritoriju. V sled zgoraj navedenih dejstev in v sled tega, ker grozi nevarnost, da se bo rudarska kriza v sled zmanjšanih nabav premoega še poostriila, je načelstvo II. skupine zaprosilo trboveljsko upravo, da se naj nemudoma skliče razgovor zastopnikov občine Hrastnik-Dol, Zagorje in Trbovlje, kakor tudi za-

stopnike obrtniških združenj in trgovskih gremijev. Ta forum bo imel nalogo, da se posvetuje o nastalem položaju, o potrebnih ukrepih, za odvrnitev zlih posledic, ki bi nastale na gospodarskem področju zaradi znižanja dobav premoega iz revirjev T. P. D.

Telega razgovora se bo udeležil tudi zastopnik II. skupine rudarske zadruge.

V kolikor nam je do sedaj znano, bo občina Trbovlje sklicala razgovor v četrtek, dne 27. junija ob pol 16. uri v občinski posvetovalnici v Trbovljah.

Želeti je, da bi v bodoče zainteresirani krogi pri tako važnem eksistenčnem vprašanju ne stali ob strani in čakali na to, kar bodo delavske korporacije priborile delavcem na zaslužku in zaposlitvi, od katerega so vsi, trgovci in obrtniki, ravno tako odvisni kakor rudarji sami.

Prebitek bolniške panoge bratovske skladnice naj se uporabi za starostno zavarovanje. Delavsko zastopstvo v krajevni bratovški skladnici v Trbovljah je stavilo predlog, da se prebitek bolniške blagajne v Bratovški skladnici ne da kot posojilo za javna dela, ampak da naj se odvišna sredstva nudijo drugi panogi rudarskega zavarovanja in to je starostnemu zavarovanju rudarjev, ki je katastrofalno pasivno.

Zveza Rudarjev Jugoslavije, podružnica v Trbovljah je imela v letu 1934. 10 sej, 8 sestankov, 5 shodov, 6 predavanj in 4 diskuzije. Vsa delavska vprašanja in reševanje najbolj težkih problemov, ki jih je ustvarilo sedanjost brezobzirno kapitalistično izkoriščanje delavstva, ne rešuje nihče drugi, kakor marksistične strokovne, kulturne in gospodarske organizacije. Vsi drugi molčijo kakor grob, zato jih delavstvo upravičeno smatra kot privesek kapitalističnih organizacij.

Kranj

Ne prekrizajmo rok. Zadnje čase je vsled drugega dela zastala akcija za širjenje delavskega časopisa. Zavedati se moramo, da ta akcija ni delo samo nekaterih ljudi, ki so največkrat že tako z delom prezaposleni, ampak je delo vsakega naročnika delavskega časopisa. Vsak naročnik ima svoje sodelavce, prijatelje in znance, katere z njegovim vplivom veliko lažje pridobi za naročnike delavskega časopisa kakor pa oni, ki ga dotični ne poznajo, in še največkrat mislijo, da agitira za svojo korist. Delavci in delavke, reakcija kapitalizma in izrabljanje naše fizične in duševne moči gre vedno naprej; stavka sledi stavki, s katero se delavstvo v skrajni sili brani, da bi ponovno zapadlo srednjeveškemu tlačanstvu. Delavci in delavke, reakcija kapitalizma je na pohodu tudi v našem starem mogočnem Kranju, še bolj kakor pa v ostalih industrijskih krajih, ker je bilo pri nas vse preveč nezavednosti. Potrebno je, da razširimo del. časopis; da zasledujemo boj, katerega bojujejo razredno zavedni delavci širom naše domovine in ostalega sveta in da se usposobimo za boje, s katerimi si bomo priborili naše pravice. **Naša naloga je, da dobimo vsak teden po enega novega naročnika »Delavski Politiki«.** Upoštevajmo pa to, da je dvojni škodljivec delavskega tiska tisti, kdor ga naroči in potem v redu ne plača!

Občni zbor protituberkulozne lige, ki se je vršil 17. t. m., je bil s strani delavstva prav številno obiskan. Uvodoma je predsednik dr. Bežek obdržal kratko predavanje o pomenu protituberkulozne borbe ter s statističnimi podatki predočil ogromne materialne žrtve, ki jih zahteva ta bolezen. Poleg je tudi grajal meščanstvo, ker ne posveča nobene pozornosti tej socialni ustanovi. Šef dispanzerja dr. Neubauer je podal poročilo o delovanju dispanzerja, ter načel vprašanje radi zgraditve nove bolnice za tuberkulozne bolnike, za katero bo treba pozitivne akcije, da jo dobi Gorenjska. Po poročilih funkcionarjev, ki so želi od navzočih vsestransko odobranje, je bil soglasno izvoljen zopet stari odbor. — Krajevna protituberkulozna liga je po svojih skromnih močeh podpirala najboljše. Seveda pa akcija z nezadostnimi finančnimi sredstvi ne more roditi zadovoljnega uspeha. Merodajni faktorji bodo morali reševati poleg »nacionalnih« tudi socialna vprašanja in za take institucije določiti primerne vsote v proračunu; saj se je iz statističnih podatkov videlo, da se povsod bolj podpira akcije proti tuberkulozi, kakor pa pri nas.

Šoštanj

Odgovor. Ker se me javno napada od vseh strani, sem primoran povedati, da nisem pisec članka »Nič nikar se ne razburjajte« v štev. 48. »Delavske politike«. Čudno se mi pa kljub temu zdi, da je ta članek brez imena tako živo pogodil in še takšne, ki še najbrž dolgo, dolgo ne bodo imeli pravice do imena uradnik. Tisti, ki mi podtikajo, da sem pisec članka, mi hočejo skodovati, da bi se maščevali nad menoj. Toda le počakajte, vse pride prav, vse dobrote se vračajo, tistim pa, ki me blatijo povem, da imam roke čiste in da se ne bojim povedati mojo preteklost, pri hinavcih in klečeplazcih pa ne vem kako bi bilo. — **Koradaj Anton.** — (Potrjujemo, da s. Koradaj ni pisec novice v št. 48 »Delavske politike« pod naslovom »Nikar se ne razburjajte. Uredništvo.

Vsem delavskim strokovnim in kulturnim organizacijam v Šoštanju in okolici v razmišljanje. Pojavila se je misel o ustanovitvi srezkega tajništva. Srežko ali okrožno tajništvo bi naj podpirale vse organizacije tistega kraja. Tajništvo pa bi opravljalo take dela: organizacijske posle za vse organizacije, dopisništvo za delavske liste, vodilo knjižnico, vršilo propagando za razširjenje delavskega tiska in ustanavljanje novih organizacij, dajalo razne informacije in tvorilo ozko vez med delovnim ljudstvom vsega okraja. Ustanovitev tega tajništva bi ne bilo samo v dobrobit vsem organizacijam, ampak bi imeli tu zaposljenega človeka, ki bi ga vsak hlap lahko poslal kamorkoli, na shode itd. in bi dostikrat ne bilo potrebno klicati govornikov nalašč iz Maribora ali Ljubljane. Vse delavske organizacije in člani naj o tem predložu premišljevanje in diskutirajo. — Anko.

Delavsko pevsko društvo »Cankar« vabi vse člane in tudi pevce tovarniškega pevskega zbora, da se sigurno udeležijo vaje v terek. Zadnji čas je, da ne zaostanemo za drugimi, da vestno držimo našo besedo in da korporativno nastopimo v Celju na ljudskem taboru, dne 7. julija. Med vajo bo kratka seja, katere namen bo vzpostaviti bolj tesne zveze med društvi, kakor so obstojale do sedaj. V čast nam naj bo, da smo delavci izobrazbe žejni, v čast nam pa mora biti tudi medsebojno enotno delovanje povsod, kjer je to potrebno, da pokažemo svetu in tistim, ki nas ne morejo, da našega kulturnega gibanja ni mogoče razbiti. Zlasti člani »Cankarja« pridite sigurno. Ij.

Za stavkajoče v Celju. Na zborovanju Splošne delavske zveze Jugoslavije v Šoštanju, dne 16. t. m. so zbrali zborovalci Din 250 za stavkajoče v Celju in jih nakazali centrali.

Ali si že dobil novega naročnika za »Delavsko politiko«, smatraj to za svojo dolžnost!

„Odločena, da pomagam svojim tovarišicam sem vzela nož da se ubijem v delavnici“

Pred sodiščem so se razgalile razmere, kakor vladajo v marsikaterem podjetju

Prejšnji teden se je osredotočilo vse zanimanje v Beogradu na sodni proces proti delavki Rumici Piletić, poročeni Soukup, ki je z nožem ubila v tovarni delavko Slavko Čukić, ki je v »prijateljskem« razmerju z ravnateljem podjetja špijoničila in odpuščala delavce in delavke v markarnici (državni tiskarni). Proces je trajal štiri dni in zlasti beogradska »Politika« je mnogo pisala o njem. Mi navajamo po njej samo glavne momente. Ta proces je značilen, ker je odkril razmere, kakor vladajo v marsikaterem podjetju: samopašnost direktorja, manj vredne kreature iz samih delavskih vrst, ki škodujejo svojim tovarišem, zagrizeno sovražstvo podjetja proti strokovni organizaciji itd.

Obnavljamo je prisostvovala vse dni polno tipografskih in drugih delavk in delavcev. Obtožnica je dolžila Rumico premišljenejšega umora iz maščevanja.

Pri prvem zaslišanju je dejala sodnikom:

»Vzela sem nož, da se ubijem sredi delavnice, odločena, da pomagam svojim tovarišicam. Hotela sem za nje žrtvovati svoje življenje, da bi po moji smrti nastali za nje v delavnici boljši dnevi. Toda do uboja je prišlo popolnoma nepričakovano in slučajno.«

Kakšna je Rumica Soukup

Rumica je še mlada, krepka žena, Črnogorka, omožena s Čehom — delavcem, ima več otrok.

Ko jo je orožnik privedel v dvorano, je vstala iz občinstva njena mati, oblečena v črnogorsko nošo, in ji rekla:

»Slušaj ti, Rumica, povej vse in ljudsko, kakor si se doma naučila! ...«

V svojem zagovoru je povedala:

»V markarnici sem bila od 1921. leta. Vedno sem v redu delala, a 14. decembra lani so mi odpovedali službo. Kaj naj naredim z otroki? Možno slabo zaslužim, malo plačajo?«

»A zakaj so ti odpovedali?«

»Nekoliko dni pred ubojem sem v plav papir zavila jajca, ki sem jih kupila za otroke. Pri izhodu mi je rekel čuvaj, da ne smem tega papirja nesti iz markarnice. Čez dva dni so mi odpovedali! Kaka pravica je to!«

»Sla je k direktorju, k tajniku, povsod in izvedela, da je odpuščena na željo delavke Slavke, ki je imela razmerje z ravnateljem. Slavki je rekla: »Slavka, ti boš upropastila mene in moje otroke.« A ona jo je narahlo: »Tako hočem jaz, ti črnogorski gnoj! Prosi me, pa se boš vrnila v službo!«

»Toda mi je zavrela kri. Pograbila sem nož in ne vem, kaj se je potem zgodilo. Tako me je razljutilo, da reče ona gnoj meni, ki sem izgubila v vojni očeta in dva brata.«

Potem pripoveduje, kako je Slavka kot direktorjeva simpatija odpuščala že pred njo 15 delavk. »Delavke so morale hoditi okrog nje kakor okoli carice. Stalno so ji prinašale bonbone in cvetja. Jaz sem ponosna, nisem tega hotela. Nisem hotela, da špijoniiram svoje sodružice, kakor je zahtevala od mene Slavka ...«

60 prič

je bilo zaslišanih naslednje dni. Nekateri so se bali pričevati — iz strahu za službo. Drugi, zlati delavke, so povedali vse. O Rumici so pričevali vsi: Dobra delavka, poštena žena, skrbna mati.

O ubiti Slavki Čukić je izpovedala delavka Ljubčić:

»V enem mesecu si je napravila pet svilenih oblek s klobuki in mantiljami. Pribila mi je, da ima polno omaro novih toalet. Sicer je vsak dan menjala toaleta. A tega si ni mogla nabavljati od svoje plače, ko je samo za stanovanje plačala 900 Din. Na delo je prihajala

kakor baletka v belih, modrih in rumenih oblekah.

Med delom si je manikirala nohte. Iz delavnice je odhajala poljubno. Jaz pa sem neki popoldan šla v bolnišnico k svojemu bolnemu otroku, ki je imel difterijo. Dobila sem najstrožji ukor.

Slavka je postavljala šefe po posameznih oddelkih

in odpuščala delavca že, če ji ni pobral papirja s tal.«

Poslovodja markarnice Ljubomir Šalić je potrdil, da je Slavka često odhajala iz delavnice. Za Rumico pravi, da je bila odlična delavka.

Direktor Milorad Manojlović

je hotel tajiti vse, posebno simpatije do Slavke. Sodnik ga je vprašal: »Ali ste vedeli, da Slavka govori po markarnici, da ona lahko odpusti, kogar hoče?«

»Če bi to vedel, bi jo takoj odpustil.«

Iz občinstva:

»Eh!«

»Uh!«

Direktor jezno gleda poslušalce po dvorani in reče sodnikom:

»Zdaj vam bom vse pojasnil. Tu gre za odpuščanje in nameščanje delavcev v državni markarnici. Organizacija tipografov ima svoje mišljenje o tem. Ona je zahtevala od mene, da odpustim nečlane. Slavko in njene tovarišice sem jaz samo ščitil pred napadi organizacije.«

Razburjeno vstane Rumica:

»On hoče mešati organizacijo z mojim zločinom. Ponavljam, da je meni organizacija samo dobro delala, a nima pa ona nobene zveze z zločinom, za katerega se bom jaz pokorila.«

Občinstvo ploska Rumici.

Delavke v obraz direktorju

Sodniki so nato vse priče konfrontirali z direktorjem. Pri tem je delavka Ružica Mladenović, ki dela v markarnici že 14 let, izjavila:

»Vem, da bo radi tega odpuščen moj mož. Morda bo isto tudi mene zadelo. A vedite, da imam štiri otroke!«

Ko je direktor se tajil, so mu delavke v obraz govorile pred sodniki:

»Videle smo vas pri 'Mostarju' v avtomobilu.«

Direktor: »Ni res.«

»Jaz sem vas videla na starem pokopališču.«

»Ni res.«

»Jaz sem vas videla na Topčideru.«

»Ni res.«

Tedaj vstane zagovornik Radoje Vukčević:

»Pred vrati stoji nekaj šoferjev. Sami so se javili, da pričajo, da so vozili direktorja g. Manojlovića na Slavkino stanovanje ...«

Delavkam grozé

Delavka Jelena Milić zahteva od sodišča zagotovilo, da ne bo odpuščena iz službe radi pričevanja:

»Predvsem dajte na zapisnik, da nam grozé z odpuščanjem iz službe. Komisar iz monopola Relja Popović nam je rekel, da ne smemo pričati proti direktorju. Tudi Miloš Kalušević nam je grozil, da nas bo naglal po procesu. Zato vas prosim, garantirajte mi, da bom po procesu ostala v službi, ker jaz sem mati dveh otrok.«

Sodnik Veljović: »Mi nimamo te moči.«

Jelena je nato vseeno pričala.

Močnejša od Delavske zbornice

Glavni delavski zapupnik v markarnici Jovan Jerotić je izpovedal o ubiti Slavki: »Na delo je prihajala z zamudo. Šel sem k direktorju in zahteval, da Slavka ne muči tovarišev. A ona je prepevala, ko sem šel mimo nje, da je pokazala, da ji ne morem nič. Slavka je odpuščala delavce. Tudi tajnik Delavske zbornice Luka Pavičević je šel k direktorju, pa ni mogel nič ...«

Dr. Radoje Vukčević: »Bila je močnejša od same Delavske zbornice!«

Delavca Vojislava Jovanovića vpraša po pričevanju dr. Vukčević:

»Ali se bojiš za službo?«

»Bojim se, da me ne zadene usoda Rumice.«

Oče sem štirim otrokom, toda govoril sem resnico,

pa naj bo, kar hoče ...«

Občinstvo ploska in vpije: »Živijo!«

Sreten Neagić priča:

»Govorim resnico. Šest otrok sem izgubil v vojni. Nimam zakaj da bi lagal, ali gospodje sodniki,

niti v Liberiji ni kaj takega,

pa so tam divjaki.

Po zaslišanju vseh prič, ki so vse potrdjevale isto, je spregovoril državni pravdnik. »Politika« pravi, da se najstarejši beogradski advokati ne spominjajo, da bi publika v sodni dvorani iskreno

ploskala državnemu pravdniku

in mu odobraval, kakor je g. Nešiću, ki je sam priznal, da je bila Rumica krivično odpuščena in je sam predlagal milo kazen.

Ljudje so mu vzklikali:

»Bravo! Živijo! Alal ti veral!«

Ko je zagovornik Jelene Čukić, matere ubite Slavke, izjavil: »Lz vsega se vidi, da tu igra glavno vlogo boj med organiziranimi grafičnimi delavci in direktorjem Manojlovićem,« je občinstvo živahno protestiralo.

Predsednik je odredil, da takoj zapusté dvorano vsi tisti, ki so delali medklince zagovorniku. Nato se delavci sami prijavljajo in zapuščajo dvorano.

Zadnji popoldan procesa je bila na sodišču

nepopisna gneča.

Hodniki, dvorana, vse polno občinstva, še za stole sodnikov so se nekateri zrinili, nekdo je zasedel prostor državnega pravdnika.

Govorili so zagovorniki Rumice Vukčević, Arsenović in Triša Kaclerović.

Triša Kaclerović je rekel med drugim:

»Državni pravdnik sam je poudaril socialni in razredni značaj tega primera. Rumica je s svojim možem odkrila socialno dramo, kakor jo srečavamo na vsakem koraku. To je protest proti sistemu izkoriščanja ne samo v markarnici, temveč v mnogih, mnogih privatnih in javnih podjetjih.«

Dr. Vukčević je dejal:

»Atmosfera markarnice ubija,

ker je v njej direktor poteptal vse človeške odnose. On dovoljuje, da njegova prijateljica terorizira stotine delavcev, na čijih ramenih počiva država. Direktor Manojlović je hotel fabricirati priče, tako da so nekateri njegovi prijatelji prišli celo k meni, da vplivajo na mene, ki sem zagovornik Rumice ...«

Rumičin oče je padel na Pivi, stric na Drini, en brat na Romaniji planini. Drugega brata Gjuro, mojega tovariša v šoli in na bojnem polju so avstrijske tolpe ujele ranjenega — kot mladega komita. Z bajoneti so ga razmesarili, ker ni hotel izdati svojega oddelka.

Ko bi ti veliki kmetje slišali, kako se je godilo v markarnici njihovi mali sio:ti Rumici, bi jim kosti v grobu sklepetale, da bi se čulo do neba.

S pravično sodbo homo nesrečnici olajšali njeno usodo, obenem pa prežračili Avgijeve hleve, v katerih nasilstvo in krivica dušita v sramoto in škodo cele sredine.«

Ob devetih zvečer je sodišče proglasilo razzsodbo: Rumica Soukup se radi uboja Slavke Čukić obsodi na dve leti ječe.

Direktor markarnice pa je bil med tem odpuščen.

Odpuščeni železničarji po 5. letih izvojevali pokojnino

Maribor, dne 20. junija.

Poročali smo že v našem listu o borbi železničarjev delavnice drž. žel. v Mariboru, ki so bili meseca marca 1930 odpuščeni iz službe radi suma komunizma, ker jih je ovadil konfident Ivan Pečnik in se je potem izkazala ovadba za neresnično.

Železniška uprava pa kljub oprostitvi pred sodiščem železničarjem Čanžeku, Lekšu, Reberniku in Weingerlu ni hotela priznati pokojnine, čeprav so plačevali čez deset let, nekateri tudi čez 20 let, v provizijski sklad delavcev bivše južne železnice. Železniška uprava je namreč smatrala, da je bila že kazenska preiskava zadosten razlog za kazenski odpust iz službe, ki ima za posledico izgubo pravice do pokojnine.

Sodišče pa je že leta 1933 razzsodilo v tožbah železničarjev Lekša in Čanžeka, ki sta poed sodiščem tožila na priznanje in plačilo pokojnine, da sama preiskava še ni noben razlog za kazenski odpust. Razen tega je sodišče v razlogih ugotovilo, da politični prestopki sploh niso razlogi za odpust. Lekšu in Čanžeku je končno direkcija priznala pokojnino in jo že tudi prejmeta.

Preostala sta še Rebernik in Weingerl, ki sta pozneje vložila tožbe. Med tem pa je ministristvo saobračaja zopet vložilo pri Stolu sedmorice v Zagrebu predlog, da to najvišje sodišče izreče, da redno sodišče za tožbe železničarjev sploh ni pristojno. Kakor smo poročali, pa je Stol sedmorice kot najvišje sodišče ta predlog zavrnil. S tem je bilo končno veljavno ponovno izrečeno, da železničarji iz delavnic in kurilnic lahko to-

žijo za pokojnine iz provizijskega sklada družbe južne železnice.

In tako je direkcija ta teden poslala tudi Reberniku Filipu in Weingerlu Henriku rešenje, da jima priznava pokojnino od odpusta naprej, torej za vseh pet let nazaj. Oba, Rebernik in Weingerl, sta že od pomladi 1930 naprej brezposelna. Zastopal je oboja dr. Avg. Reisman. Vsem prizadetim železničarjem iskreno čestitam k doseženemu uspehu in priborjenemu zadoščenju po tolikih letih pomanjkanja.

Listnica uredništva

Smednik. Kdo jamči za obratne nezgode? Ako je delavec zavarovan pri OUZD ima pravico do rente, če je nezgoda takega značaja, da je delovna sposobnost dotičnika trajno zmanjšana. Podjetnik bi jamčil za nezgodo in posledice samo tedaj, če bi delavec ne bil zavarovan. Za strah, bolečine itd. delavcu ne pripada ničesar, razen če bi kdo dokazal, da je podjetnik nezgodno nalašč zakrivil. Nezgodno zavarovanje je ustanova, ki nosi riziko za vse obratne nezgode namestu podjetnika, ki včasih tudi nič nima, da bi mu človek lahko kaj vzela. — V Vašem slučaju je vsaka sodna pot proti podjetniku izključena.

Kača je zlezla v usta nekemu pastirju v Bosni, ko je na paši zaspal. Za rep, ki je še molel iz ust, so jo skušali potegniti iz njega, pa ni šlo in so ga domači morali odati v bolnico.

Zvest spremljevalec

za weekend, tramping, sport, turistiko, potovanje in letovanje je:

TIVAR nepremočljivi

HUBERTUS

Zakaj?

1. Zato, ker vas varuje pred nenadnimi poletnimi nevihtami, ker je nepremočljiv.
2. Zato, ker je topel, pa vas varuje pred večernim hladom v gorah.
3. Zato, ker vam služi mesto preginjala pri prenočevanju, ker je dovolj širok.
4. Zato, ker vas ne ovira, ko ga nosite, ker je lahek.

Zato si ga nabavite v najbližnji prodajalni

TIVAR-OBLEKE

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon štev. 2324.